

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU, 22 IONAWR 2026

Presenoldeb:

Y CYNGHORWYR: Annwen Hughes (Cadeirydd) a Delyth Lloyd Griffiths (Is-gadeirydd)

Beca Brown, Stephen Churchman, Wendy Cleaver, Elwyn Edwards, Jina Gwyrfai, Berwyn Parry Jones, Linda Morgan, Edgar Wyn Owen, Arwyn Herald Roberts, Beca Roberts, Elfed Powell Roberts, Peter Thomas, Elfed Williams, Robert Glyn Daniels a Gruffydd Williams.

Swyddogion yn bresennol:

Bethan Adams (Ymgynghorydd Craffu) a Rhodri Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Yn bresennol ar gyfer Eitemau 5 a 6:

Y Cynghorydd Craig ab Iago (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dylan Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol) a Bethan Richardson (Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd, Tim Arweinyddiaeth Corfforaethol)

Yn bresennol ar gyfer Eitem 7:

Y Cynghorydd Craig ab Iago (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Williams (Pennaeth Adran Amgylchedd), Gerwyn Jones (Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd, Trafnidiaeth) ac Iwan ap Trefor (Rheolwr Gwasanaeth Traffig a Phrosiectau).

Yn bresennol ar gyfer Eitem 8:

Y Cynghorydd Menna Trenholme (Dirprwy Arweinydd y Cyngor), Sandra Lynne Thomas (Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriad gan y Cynghorydd Dafydd Owen Davies.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. MATERION BRYS

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 06 Tachwedd 2025, fel rhai cywir.

5. CAIS I GRAFFU GAN AELOD O'R CYHOEDD – MATERION ARIANNU'R CYNLLUN ARGYFWNG HINSAWDD A NATUR

Cadarnhawyd nad oedd modd i'r aelod o'r cyhoedd fod yn bresennol oherwydd amgylchiadau annisgwyl. Yn ei absenoldeb, darllenodd yr Ymgynghorydd Craffu ddatganiad ysgrifenedig a ddarparwyd ganddo, a oedd yn ymhelaethu ar ei gais drwy nodi'r pwyntiau canlynol:

- Dylai'r arian sydd yn cael ei wario fel rhan o Gynllun Ymateb Argyfwng Hinsawdd a Natur gyfarch gofyniad budd cyhoeddus Deddf Elusennau 2011, er mwyn sicrhau bod penderfyniadau yn cael eu gwneud ar sail tystiolaeth, yn dryloyw a bod modd eu craffu'n effeithiol.
- Ei fod yn anoddach i dystiolaethu sut mae prosiectau yn cael eu blaenoriaethu ac os ydynt yn cyfarch y gofyniad budd cyhoeddus, os oes unrhyw brosiectau eraill wedi eu hystyried a pha dystiolaeth a ddefnyddiwyd i ddod i benderfyniad os nad oes ymgynghoriadau cyhoeddus a goruchwyliaeth y Cabinet yn rhan o lywodraethiant y Cynllun.
- Pwysigrwydd trefniadau llywodraethu da.
- Dylid sicrhau bod cynlluniau arbrofol yn addas ar gyfer y dyfodol. Os yw'r Cyngor yn cynnal cynllun peilot cerbydau fflyd trydan, ni fyddai canlyniadau'r peilot yn adlewyrchu gwir gost y fflyd drydan i'r dyfodol.
- Dylai prosiectau'r Cynllun nodi budd cyhoeddus dros amser i'r dyfodol. Gall budd cyhoeddus o unrhyw brosiect leihau os yw costau yn parhau i gynyddu. Rhaid i'r Cyngor ddangos y rhoddir ystyriaeth i hyn.
- Bod hawliau dirprwyedig yn cynyddu'r risg o dybiaethau heb eu profi. Pryder y gall prosiectau gael eu cymeradwyo ar sail gwybodaeth sydd wedi dyddio neu ar sail optimistaidd heb gael ei graffu.

Mewn ymateb i'r cais i graffu ac i'r datganiad ysgrifenedig a oedd yn ymhelaethu ar gais yr unigolyn, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan swyddogion:-

Croesawyd y cais hwn i graffu'r materion gan aelod o'r cyhoedd, gan ymfalchïo bod y cyhoedd yn ymddiddori yng ngwaith y Cynllun.

Sicrhawyd bod llywodraethiant y Bwrdd Newid Hinsawdd a Natur yn cael ei ystyried yn gyson, gan rhoi ystyriaeth fanwl i'w weithrediadau a phenderfyniadau cyllidol, gan nodi bod ymateb ysgrifenedig wedi cael ei gyflwyno i'r cais i graffu yn rhan o ddogfennaeth y cyfarfod.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol nad yw Deddf Elusennau 2011 yn berthnasol i weithrediad y Bwrdd na'r Cyngor yn gyffredinol, gan egluro mai Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a gweithdrefnau democrataidd yw'r ystyriaethau perthnasol ar gyfer Cyngor Gwynedd.

Mewn ymateb i'r cais i graffu ac i'r datganiad ysgrifenedig yn ymhelaethu ar y cais, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan yr Aelodau:-

Diolchwyd i'r unigolyn am gyflwyno'r cais hwn i graffu, gan ymfalchïo bod y cyhoedd yn cymryd diddordeb yn y maes.

Anghytunwyd gyda'r cysyniad nad oedd materion y Bwrdd Newid Hinsawdd a Natur yn cael ei graffu gan fod y pwyllgor hwn yn ei graffu'n rheolaidd. Ychwanegwyd bod aelod o'r cabinet yn bresennol ar gyfer y broses craffu hynny a bod sylwadau'r pwyllgor hwn yn cael effaith gadarnhaol ar y Bwrdd.

Cadarnhawyd bod ymgynghoriadau cyhoeddus yn cael eu cynnal yn gyson ar faterion argyfwng hinsawdd a natur er mwyn sicrhau bod pobl Gwynedd yn cael cyfle i leisio barn wrth lunio prosiectau'r Bwrdd. Fodd bynnag, ystyriwyd bod lle i wella er mwyn sicrhau bod cymunedau penodol yn ymateb i'r ymgynghoriadau hyn. Mewn ymateb i'r sylwadau,

cadarnhaodd yr Aelod Cabinet Amgylchedd bod yr ymgynghoriadau cyhoeddus yn cael eu cynnwys ar dudalen 'Dweud eich Dweud' ar wefan y Cyngor gan gydnabod bod gwaith ar y gweill er mwyn sicrhau bod ymgynghoriadau yn cyrraedd cynghorau Tref a Chymuned ac bod ymatebion helaeth yn cael eu derbyn.

Nodwyd hefyd bod arbenigwyr maes yn casglu gwybodaeth ar gyfer y Bwrdd gan sicrhau bod y wybodaeth gywir a diweddaraf yn cael ei gyflwyno i'r Aelodau. Cydnabuwyd bod y mater hwn yn faes cymhleth iawn a bod angen gwybodaeth wyddonol benodol i allu casglu data yn effeithiol.

Mewn ymateb i sylwadau penodol ar sut mae'r Bwrdd yn cyllidebu'r prosiectau y gymeradwyir, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod trafodaethau am gyllidebau yn cymryd lle yng nghyfarydydd y Bwrdd. Ymhelaethwyd bod y Cynllun yn un o flaenoriaethau Cynllun y Cyngor ac bod unrhyw benderfyniad mae'r Bwrdd yn ei wneud yn derbyn ystyriaeth gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau a'r Cabinet er goruchwyliaeth, ac er mwyn sicrhau proses democrataidd i sicrhau bod y cyllidebau yn cael eu gwario'n ystyrion a thryloyw.

Mewn ymateb i ymholiad am aelodaeth y Bwrdd, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd nad oedd yr aelodau etholedig ar y Bwrdd i gyd yn aelodau o Grŵp Plaid Cymru, gan gadarnhau bod drawstoriad o'r Cyngor yn bresennol yn y cyfarfodydd megis pum aelod cabinet, 2 aelod etholedig - cynrychiolydd o'r pwyllgor craffu a Phencampwr Bioamrywiaeth, ynghyd â nifer o uwch swyddogion.

Mewn ymateb i sylwadau a gyflwynwyd parthed sail 'Risg o Symudiad Strategol' a gyflwynwyd fel rhan o'r cais i graffu, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd bod angen i unrhyw un sydd yn dymuno derbyn arian o Gronfa Cynllun Hinsawdd lenwi ffurflen a fyddai'n derbyn ystyriaeth y Bwrdd. Eglurwyd bod y ffurflen hon yn cynnwys nifer o amodau yn ogystal â manylu ar y budd a ddaw o gyflawni'r gwaith o dan sylw, er mwyn gallu penderfynu a fyddai caniatáu'r cais am arian yn cyd-fynd gyda blaenoriaethau'r Cynllun Argyfwng. Nodwyd hefyd bod gwariant y Gronfa yn derbyn sylw'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

PENDERFYNWYD

- **Nodi ymateb y swyddogion, cydnabod bod trefniadau llywodraethu mewn lle a pharhau i graffu'r Cynllun yn flynyddol.**
- **Argymhell i'r Aelod Cabinet Amgylchedd y dylid ystyried dulliau i gynyddu ymateb i ymgynghoriadau cyhoeddus a chael mewnbwn y cyhoedd ac eraill.**
- **Gofyn bod gwybodaeth am wariant yn cael ei amlygu a'i fanylu yn Adroddiad Blynyddol y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur er sicrhau tryloywder.**

6. ADOLYGIAD O'R CYNLLUN ARGYFWNG HINSAWDD A NATUR

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Aelod Cabinet Amgylchedd, y Cyfarwyddwr Corfforaethol a'r Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd. Tynnwyd sylw at y prif bwyntiau canlynol:

Cadarnhawyd bod y cynllun diwygiedig wedi cael ei ddatblygu yn dilyn adborth o ymgynghoriad cyhoeddus a gyflawnwyd yn ystod misoedd yr haf 2025. Tynnwyd sylw bod newidiadau i brosiectau'r cynllun gan nodi hefyd bod nifer uwch o brosiectau.

Atgoffwyd bod y cynllun gwreiddiol yn manylu ar brosiectau mewnol i'r Cyngor yn unig, gan gadarnhau bod hyn bellach wedi ei newid i gynnwys prosiectau allanol hefyd. Ymhelaethwyd bod gwaith pellach wedi cael ei gyflawni ar y prosiectau gwreiddiol er mwyn sicrhau gwerth cyhoeddus ac i sicrhau bod pob ymdrech yn cael ei wneud er mwyn sicrhau

bod pob cymuned yn ymuno gyda'r Cyngor er mwyn cynorthwyo i atal yr argyfwng hinsawdd. Fodd bynnag, cydnabuwyd bod hyn yn arwain at effaith ar adnoddau gan adrodd bod gwaith yn cael ei wneud er mwyn ceisio amcangyfrifo costau rhai prosiectau.

Pwysleisiwyd bod nifer o ffactorau wrth ddelio gyda'r argyfwng hinsawdd a natur y tu hwnt i reolaeth y Cyngor, gan bwysleisio bod popeth yn cael ei wneud er mwyn ymdrechu i fynd i'r afael a'r argyfwng tra mae llywodraethau eraill yn fwy ymrwymol i'r achos.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Manylwyd ar ganrannau rhai o gwestiynau penodol yr ymgynghoriad cyhoeddus gan ystyried byddai'n ddefnyddiol i gynnwys rhai cwestiynau agored. Teimlwyd byddai cynnwys cwestiynau o'r fath yn arwain at awgrymiadau a fyddai'n gwella gwasanaethau i'r dyfodol ac yn ddull o dderbyn syniadau newydd i'w datblygu yn y maes. Mewn ymateb, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd y byddai cynnwys cwestiynau o'r math yma yn cael ei ystyried yn y dyfodol.

Derbyniwyd rhai sylwadau o bryder nad oedd y Bwrdd yn ymateb yn ddigon effeithiol gan nad oedd yn derbyn gwybodaeth wyddonol arbenigol. Ymhelaethwyd mai swyddogion profiadol y Cyngor sydd yn rhan o'r Bwrdd yn ogystal ag Aelodau Etholedig gan amlygu'r angen am arbenigwyr penodol o fewn meysydd gwyddoniaeth. Yn yr un modd, pryderwyd bod rhai o brosiectau'r cynllun yn arwain at gostau cynyddol gan awgrymu y gall cyfran o'r arian hwn gael ei ddefnyddio i ymateb i heriau presennol sydd yn effeithio pobl Gwynedd yn hytrach nac ymdrechu i ddatrys problemau a all godi yn y dyfodol.

Cyfeiriwyd at dudalen 6 o'r Cynllun a oedd yn nodi : "...byddwn yn parhau i leihau ein allyriadau dros y degawdau nesaf hyd nes ein bod yn cyrraedd y targed o sero net", gan ystyried os yw lleihau allyriadau dros ddegawdau nesaf yn darged anghyrraeddadwy. Trafodwyd yr angen i addasu'r geiriad hwn er mwyn cynnwys targed realistig ac uchelgeisiol i'r dyfodol. Mewn ymateb, cytunodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol gyda'r sylwadau hyn gan bwysleisio ei fod yn allweddol i osod targedau realistig gan nad yw'n debygol bydd modd cyfarch y nôd.

Tynnwyd sylw bod Adran 10 o'r Cynllun yn nodi bod cyfraddau allyriadau carbon yn y maes gwastraff yn sero erbyn hyn. Gofynnwyd o ystyried bod allyriadau carbon yn deillio o losgi gwastraff gweddilliol ym Mharc Adfer, sut oedd allyriadau'r maes yma yn sero. Mewn ymateb, cadarnhaodd yr Aelod Cabinet byddai gwybodaeth bellach ar y mater hwn yn cael ei rannu gyda'r Aelodau. Awgrymodd y dylai aelodau ymweld â Pharc Adfer er mwyn dysgu mwy am y broses.

Adroddwyd bod cynllun peilot ar y gweill er mwyn lleihau gwastraff cyhoeddus drwy gyflwyno bocsys glas ailgylchu cymunedol. Gofynnwyd os oes modd derbyn adborth ar y cynllun hwn a gweld os oes cynlluniau er mwyn ymestyn y cynllun i ardaloedd gwledig y Sir. Mewn ymateb i'r ymholiad, nododd Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd nad oedd canlyniadau'r peilot ar gael ar hyn o bryd ac byddent yn cael eu rhannu cynted a bod modd er mwyn gweld os oes modd ehangu'r cynllun.

Yn yr un modd, ystyriwyd os oedd cynnwys rhai o brosiectau newydd o fewn adran 10 y Cynllun yn gynamserol. Manylwyd bod prosiectau i hyrwyddo economi gylchol ac i leihau gwastraff stryd yn nodi nad oes modd mesur arbedion carbon a chadarnhaodd Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd bod hyn oherwydd eu bod yn amrywio o achos i achos.

Diolchwyd am yr adroddiad, gan nodi y fyddai'n fuddiol i gynnwys adran ychwanegol yn y Cynllun neu greu dogfen ar wahân yn dathlu llwyddiant y cynllun hyd yma gan fanylu ar faint o arian sydd wedi cael ei arbed yn ogystal â manylder ar ddatblygiadau'r holl gynlluniau a'r arbedion carbon sy'n deillio ohonynt.

PENDERFYNWYD

- Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.
- Bod y Pwyllgor yn croesawu'r bwriad i ail-edrych ar y targed i'r Cyngor fod yn Garbon Sero Net erbyn 2030.
- Argymhell i'r Aelod Cabinet Amgylchedd:
 - y dylid cyfathrebu llwyddiannau a'r gwaith a gyflawnwyd i wireddu'r Cynllun gyda'r cyhoedd.
 - bod angen cynyddu'r defnydd o gwestiynau agored mewn ymgynghoriadau cyhoeddus er mwyn derbyn ymatebion a fyddai'n cyfoethogi'r wybodaeth ar gael i lywio cyfeiriad i'r dyfodol.
 - y dylid ystyried addasu'r geiriad canlynol: "...byddwn yn parhau i leihau ein hallyriadau dros y degawdau nesaf hyd nes ein bod yn cyrraedd y targed o sero net' (Tudalen 6, Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur, Fersiwn 2), er mwyn bod yn fwy uchelgeisiol o ran cyrraedd y targed.

7. TEITHIO LLESOL

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Aelod Cabinet Amgylchedd, Pennaeth Adran Amgylchedd, Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd, Trafnidiaeth a Rheolwr Gwasanaeth Traffig a Phrosiectau. Tynnwyd sylw at y prif bwyntiau canlynol.

Atgoffwyd bod ystod eang o gynlluniau ar waith ar draws y Sir, mewn ardaloedd gwledig a threfol. Rhannwyd enghreifftiau o brosiectau cyffelyb sydd ar waith gan bartneriaid y Cyngor er mwyn rhoi darlun cyflawn o'r rhwydwaith teithio llesol.

Eglurwyd bod prosiectau yn cael eu blaenoriaethu drwy weithredu dwy ffrwd grant sydd yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru. Ymhelaethwyd bod un yn ymwneud yn benodol â teithio llesol a llwybrau diogel o fewn cymunedau ac ar gyfer ysgolion. Manylwyd yr angen i asesu gwahanol brosiectau er mwyn sicrhau eu bod yn cyfarch meini prawf y grantiau hynny er mwyn cael eu cymeradwyo. Diweddarwyd bod cynlluniau teithio llesol hefyd yn derbyn ystyriaeth bellach o dan y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol.

Adroddwyd bod datblygiadau teithio llesol yn cael eu diweddarau'n rheolaidd gyda gwahanol brosiectau ar wahanol lefelau o aeddfedrwydd. Nodwyd bod hyn yn caniatáu i lwybrau newydd gael eu datblygu yn rheolaidd i gyfarch anghenion cymunedau.

Tynnwyd sylw bod yr Adran yn awyddus i gynyddu cyfleoedd grantiau sydd ar gael yn y maes hwn i'r dyfodol. Ymhelaethwyd ar yr her barhaus o gynnal a chadw'r llwybrau hyn gan atgoffa bod arian cyfalaf yn cael ei ddarparu i osod y seilwaith ond nad oes arian ychwanegol yn cael ei ddyrannu i'r Cyngor i'w cynnal a'u cadw. Cydnabuwyd bod nifer o'r llwybrau hyn yn cael eu datblygu ar ymylon priffyrdd ond pwysleisiwyd nad yw'r rhaglen waith ar gyfer cynnal a chadw priffyrdd yn cyfarch anghenion defnyddwyr y llwybrau teithio llesol er mwyn sicrhau eu bod wedi cael eu hysgubo yn ddigonol a sicrhau bod tyfiant yn cael ei reoli. Nodwyd y gobeithir byddai llwyddo i ariannu rhaglen cynnal a chadw effeithiol yn cyflawni nod y prosiect megis lleihau tagfeydd traffig ac i sicrhau nad oes problemau parcio mewn ardaloedd trefol. Nodwyd bod yr adran wedi cyflwyno Bid Un Tro am arian i geisio cyfarch y galw am y gwaith hwn eleni. Pwysleisiwyd bod swyddogion hefyd yn datblygu pecyn i gefnogi ac arfogi ysgolion i hyrwyddo defnydd o'r llwybrau hyn i'r dyfodol.

Mynegwyd balchder bod yr Adran yn cydweithio gyda Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn datblygu llwybrau a fyddai o gymorth i bartneriaid y Cyngor. Rhannwyd enghraifft penodol o lwybr teithio llesol yn ardal Penrhosgarnedd, Bangor, ble gobeithir bydd defnydd o'r llwybrau hynny yn lleihau baich traffig a pharcio ar

gyfer y Bwrdd Iechyd yn Ysbyty Gwynedd a'r ardal ehangach. Atgoffwyd bod mapiau o lwybrau llesol ar gael sydd yn manylu ar eu lleoliadau ar draws Gwynedd ac yn genedlaethol.

Pwysleisiwyd nad oes asesiad risg mewn lle ar gyfer sefyllfa ble nad oes arian yn cael ei gyflwyno gan Lywodraeth Cymru i ariannu gwaith cynnal a chadw'r llwybrau. Tynnwyd sylw penodol am ddifrod i lwybr Lôn Eifion yn 2025 yn dilyn storm, gan nodi bod rhan o'r llwybr bellach ar gau. Amcangyfrifwyd bydd y gost o adnewyddu'r llwybr oddeutu £90,000 a bod gwaith yn mynd rhagddo er mwyn canfod ffynonellau i'w ariannu cyn gynted a bod modd.

Cyfeiriwyd at ffynonellau cyllidol gan gadarnhau bod cynlluniau teithio llesol yn derbyn cymorth ariannol gan Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd i'r dyfodol, gyda'r bwriad o ddatblygu rhwydwaith ehangach o lwybrau yn rhanbarthol.

Eglurwyd bod datblygu a chynnal a chadw llwybrau teithio llesol yn gyfrifoldeb Cyngor Gwynedd gan gadarnhau nad oes disgwyliad i Gynghorau Tref a Chymuned i wneud hynny. Fodd bynnag, diolchwyd i Gynghorau cymuned ac aelodau'r cyhoedd am eu gwaith o dcluso'r llwybrau drwy gynorthwyo i gasglu sbwriel a sicrhau bod y llwybrau yn glir ar gyfer defnyddwyr.

Adroddwyd bod gwaith ymgysylltu wedi cael ei gwblhau o fewn y maes hwn wrth i ymgynghoriad cyhoeddus gael ei gwblhau ynglŷn â'r Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol yn ddiweddar. Nodwyd hefyd bod dros 2000 o ymatebion wedi dod i law wrth i fapiau'r teithio llesol gael eu cyflwyno yn 2001 gan atgyfnerthu'r diddordeb cyhoeddus yn natblygiad y cynllun.

Nodwyd bod £2.4miliwn o gyllideb wedi cael ei ddyrannu ar gyfer cyllido rhai o brosiectau'r cynllun yn ystod y flwyddyn ariannol 2026/27 gan egluro na fydd hyn yn gyllideb digonol ar gyfer cyfarch yr holl brosiectau.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan yr Aelodau:-

Manylwyd ar y rhestr o brosiectau sydd ar y gweill gan nodi bod nifer o ddatblygiadau megis llwybr rhwng Caernarfon a Chaeathro wedi cael ei raglennu ar gyfer y tymor hir. Atgoffwyd bod damwain angheuol wedi digwydd yn yr ardal hon gan bwysleisio'r angen i ddatblygu'r llwybr. Mewn ymateb i'r sylwadau, cadarnhaodd Pennaeth Cynorthwyol yr Adran bod y prosiectau hynny sydd wedi cael eu rhaglennu yn y tymor hir yn debygol o gael eu cyflawni mewn oddeutu 10 mlynedd neu fwy, gyda phrosiectau tymor canolig yn cael eu cyflawni mewn 5 i 10 mlynedd. Ymhellach, cydymdeimlwyd bod damwain wedi digwydd ar y ffordd yn yr ardal hwn yn ddiweddar gan gydnabod hefyd bod hyn, yn anffodus, yn wir ar gyfer nifer o ardaloedd eraill yng Ngwynedd a fyddai'n elwa o lwybrau cyffelyb.

Ystyriwyd y gyllideb ar gyfer cynnal a chadw'r llwybrau hyn. Gofynnwyd a oes enghreifftiau o ardaloedd ble mae costau torri gwair ac ymylon ffyrdd wedi cael ei leihau dros amser gan fod ymylon ffyrdd gwelltog wedi cael ei amnewid am lwybr tarmac. Yn debyg, ystyriwyd os oes enghreifftiau ble mae costau cynnal priffyrdd wedi cynyddu gan fod mwy o waith ysgubo a chynnal llwybrau teithio llesol gan eu bod wedi eu lleoli ar ymyl y priffyrdd. Mewn ymateb i'r sylwadau, diolchodd Pennaeth Cynorthwyol yr Adran am y sylwadau a bydd gwaith yn cael ei wneud i asesu cyllidebau i ymchwilio i mewn i'r mater.

Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhaodd Pennaeth Cynorthwyol yr Adran y gellir edrych i mewn i'r posibilrwydd o ariannu costau cynnal a chadw'r llwybrau teithiol llesol drwy Ardoll Ymwelwyr.

Mewn ymateb i ymholiadau a sylwadau ynglŷn â chynghorau tref a chymuned, cadarnhaodd Pennaeth Cynorthwyol yr Adran nad oes disgwyl i unrhyw gyngor i wario ar y

Ilwybrau teithio llesol. Diolchwyd iddynt am eu gwaith o gydweithio gyda'r Cyngor am eu cynnal a chadw ac i wneud rhwydwaith o lwybrau cyffelyb mewn rhai ardaloedd. Eglurwyd bod y Cyngor hefyd yn cydweithio â nhw o ran y Cynllun Gwella Hawliau Tramwy gan nodi bod modd derbyn gwybodaeth ychwanegol am y cynllun hwnnw yn y dyfodol.

Mewn ymateb i ymholiad pellach ar y gwaith trwsio sydd i'w wneud ar ran o lwybr Lôn Eifion ym Mhenygroes, cadarnhaodd Pennaeth Cynorthwyol yr Adran y disgwylir i'r rhan hwn o'r lwybr fod ar agor erbyn y Pasg. Ymhelaethwyd bod gwaith yn cael ei wneud dros yr wythnosau nesaf i gomisiynu'r gwaith. Tynnwyd sylw mai dau aelod o staff sydd yn cydlynu'r prosiect o ddatblygu'r lwybrau gan ddiolch iddynt am eu gwaith o geisio sicrhau bod y lwybrau yn hygyrch i ddefnyddwyr. Aethpwyd ymlaen i nodi y golyga hyn nad oes modd cynnal archwiliadau ar goed ar hyn o bryd er mwyn asesu risg, gan nodi bod y Bid Un Tro yr ymgeisiwyd amdano gan yr Adran yn cael ei ddefnyddio i gyfarch y math yma o waith os yw'n llwyddiannus.

Pwysleisiwyd bod swyddogion yn lobio yn gyson i dderbyn mwy o arian i ddatblygu rhwydwaith y lwybrau teithio llesol, gan nodi byddai prosiectau sydd wedi cael eu rhaglennu ar gyfer gwaith yn y tymor canolig a thymor hir yn cael eu cyflawni yn gyflymach os byddai'r gwaith lobio yn llwyddiannus.

Diolchwyd am yr adroddiad.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.**
- **Bod y Pwyllgor yn croesawu'r gwaith o geisio cyfarch costau cynnal a chadw lwybrau teithio llesol.**
- **Argymhell i'r Aelod Cabinet Amgylchedd:**
 - **bod angen edrych ar wariant ar gyfer cynnal a chadw lwybrau teithiol llesol a chostau torri gwair a thyfiant ar eu hymylon er mwyn ystyried a oes unrhyw arbedion posib.**
 - **y dylid cynnwys cwestiynau ynghylch cynnal a chadw lwybrau teithiau llesol a chwestiwn am faterion lleol yn yr ymgynghoriad cyhoeddus.**
 - **y dylid edrych ar drefniadau asesiadau risg.**

8. ADRODDIAD CYNNYDD BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS GWYNEDD AC YNYS MÔN

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Ddirprwy Arweinydd y Cyngor a Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn. Tynnwyd sylw'n fras at y prif bwyntiau canlynol:

Cyflwynwyd crynodeb o waith Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn (y Bwrdd) i weithredu Cynllun Llesiant 2023-2028.

Adroddwyd bod y Bwrdd yn ei drydedd flwyddyn o'i gynllun pum mlynedd, gan gadarnhau y gellir tystiolaethu cynnydd cadarnhaol i'w amcanion. Ymhelaethwyd bod y mwyafrif o amcanion wedi cael eu cwblhau neu'n datblygu yn unol â'u hamserlen. Mynegwyd balchder bod y Bwrdd wedi llwyddo i gydweithio gyda'i bartneriaid ar lefel gweithredol a strategol ac yn rhannu adnoddau ac arfer dda yn gyson gyda'i gilydd.

Ymfalchiwyd bod y Bwrdd wedi llwyddo i wella'r bartneriaeth a chydweithio gyda Llywodraeth Cymru, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, Comisiynydd y Gymraeg a'r Comisiynydd Plant sydd bellach wedi arwain at waith arloesol ar draws sawl maes blaenoriaeth.

Cadarnhawyd bod Is-grŵp Iaith y Bwrdd wedi cwblhau prosiect 'Ymarferion Recriwtio Da' yn ogystal â phrosiect 'Chwalu Mythau am Weithio yn Gymraeg'. Pwysleisiwyd bod y gwaith hwn yn amlygu bod blaenoriaethu'r iaith Gymraeg yn egwyddor sydd yn cael ei ymgorffori'n drawsbynciol ym mhob elfen o waith y Bwrdd.

Mynegwyd balchder bod y Bwrdd yn parhau i fod yn arloesol drwy fod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus cyntaf i gyd-arwyddo Siarter Teithio Llesol. Nodwyd bod hyn yn amcan o fewn eu blaenoriaeth hinsawdd gan gadarnhau bod chwech o aelodau'r bwrdd bellach wedi ymrwymo iddo'n ffurfiol gan ymhelaethu bod pedwar partner arall yn y broses o wneud hynny.

Pwysleisiwyd bod gwaith yn cael ei wneud er mwyn datblygu'r Bwrdd i fod yn wybodus am drawma. Eglurwyd bod sesiynau arbenigol wedi cael eu cynnal ar gyfer holl Aelodau'r Bwrdd gyda gwaith dilynol er mwyn asesu dealltwriaeth a'u harferion cyfredol. Cadarnhawyd bod bwriad i ehangu'r hyfforddiant hwn ar draws Gogledd Cymru.

Cyfeiriwyd at rai o ddatblygiadau pellach y Bwrdd megis cydweithio gyda Thîm Pwysau Iach Iechyd Cyhoeddus Cymru i ddatblygu adnoddau sydd yn helpu sefydliadau adolygu eu polisïau mewnol ar gyfer dull system gyfan. Yn debyg, ymfalchiwyd bod safle gwe ranbarthol (agenda.cymru) wedi ei sefydlu er mwyn rhannu adnoddau ac arferion da gyda Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws rhanbarth gogledd Cymru.

Diolchwyd i'r Pwyllgor Craffu hwn am eu sylwadau ac argymhellion i herio'r Bwrdd yn adeiladol er mwyn sicrhau ei fod yn effeithiol ac yn cyflawni canlyniadau ystyrlon i drigolion.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn gan yr Aelodau:-

Diolchwyd i'r Bwrdd am eu gwaith i fod yn Wybodus o Drawma yn ogystal â gwaith sydd yn cael ei wneud i gynorthwyo unrhyw un sydd yn byw mewn tlodi. Croesawyd gwaith y Bwrdd i adnabod o ble mae trawma a tlodi yn deillio a gweithio ar ffyrdd i gyfarch hynny'n effeithiol. Cyflwynwyd ystadegau ar dlodi ymysg plant gan egluro yr amcangyfrifwyd bod 4.5miliwn o blant yn byw mewn tlodi yn y Deyrnas Unedig (31% o boblogaeth plant). Pwysleisiwyd mai 23.6% yw'r ffigwr ar gyfer plant sydd yn byw mewn tlodi yng Ngwynedd. Cadarnhawyd bod hynny'n gyfwerth â 4571 o blant Gwynedd. Tynnwyd sylw bod o leiaf un rhiant yn byw mewn tlodi ar gyfer pob un o'r plant yn y ffigwr hwn, sydd oddeutu 6-7mil o bobl. Diolchwyd i'r Aelodau am y sylwadau ac am gyflwyno'r ystadegau pwysig yma gan gadarnhau bod Prifysgol Bangor yn adnodd wych wrth fynd i'r afael â materion tlodi gyda prosiect cyffrous ar waith ym Maesgeirchen. Ymhellach, nodwyd bod gwaith cydweithio gyda banc bwyd, Bwyd Da Môn er mwyn gweld o ble mae cyfeiriadau yn deillio ohono gan ymchwilio i weld os yw'r data yn gyffelyb i'r hyn a welir yng Ngwynedd hefyd.

Mewn ymateb i ymholiad a oedd adroddiad 'Cyfiawnder trwy ein Dewrder' wedi cyfrannu i waith y bwrdd er mwyn bod yn wybodus o drawma, cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen bod yr adroddiad yn derbyn sylw'r Bwrdd. Diolchwyd i Gyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn am eu gwaith blaenllaw yn arwain y ffordd yn y maes yma, gan gadarnhau bod yr adroddiad 'Cyfiawnder trwy ein Dewrder' yn derbyn sylw teilwng ar raglen waith y Bwrdd i'r dyfodol.

Tynnwyd sylw bod Cyngor Sir Ynys Môn eisoes yn gyngor sydd gyda achrediad Gwybyddus o Drawma, gan holi os oes cynlluniau ar waith i sicrhau bod Gwynedd yn derbyn yr achrediad hwn hefyd. Mewn ymateb, cadarnhaodd Dirprwy Arweinydd y Cyngor bod trafodaethau yn cael eu cynnal gyda Cyngor Sir Ynys Môn ynglŷn a'r broses o dderbyn yr achrediad hwn. Ymhelaethwyd bod swyddogion Cyngor Gwynedd o blaid derbyn yr achrediad hwn gan gadarnhau bod yr Adran Addysg a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd eisoes yn Wybodus o Drawma. Nodwyd bod pob Adran o'r Cyngor yn gwneud ymholiadau

er mwyn gweld sut allen nhw gyfrannu i'r achrediad a pwysigrwydd ei dderbyn i'w hadran, gan gadarnhau bydd amserlen yn cael ei lunio.

Mewn ymateb i ymholiad pellach ar y prosiect o 'Chwalu Mythau am Weithio yn Gymraeg', cadarnhaodd y Rheolwr Rhaglen bod Gyrfa Cymru yn cydweithio gyda'r Bwrdd er mwyn llunio briff o'r mythau sydd yn bodoli a sut gellir eu datrys. Nodwyd bod y prosiect hwn yn defnyddio cyfryngau cymdeithasol a fideos er mwyn chwalu'r mythau megis drwy wneud cynnwys ar gyfer Tiktok ac Instagram. Pwysleisiwyd bod sefydliadau amrywiol o ogledd Cymru yn cyfrannu i'r prosiect hwn er mwyn sicrhau bod y prosiect yn cynnwys lleisiau pobl gyffredin.

Diolchwyd am yr adroddiad gan longyfarch y Bwrdd ar eu gwaith.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd yn ystod y drafodaeth.**
- **Bod y Pwyllgor yn croesawu gwaith y Bwrdd yng nghyswllt tlodi, hawliau plant a bod yn drawma wybodus.**

9. BLAENRAGLEN PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Ymgynghorydd Craffu.

Atgoffwyd bod blaenraglen ddiwygiedig wedi ei fabwysiadu ar gyfer 2025/26 gan y Pwyllgor hwn yn ei gyfarfod ar 06 Tachwedd 2025.

Nodwyd bod eitem 'gweithrediad Cyfarwyddyd Erthygl 4 wedi ei raglennu ar gyfer y cyfarfod hwn (22 Ionawr 2026). Adroddwyd bod dyfarniad yr Uchel Lys ar 27 Tachwedd 2025 wedi diddymu Cyfarwyddyd Erthygl 4 ac fe wrthodwyd cais llafar y Cyngor am ganiatâd i apelio'r penderfyniad hwn. Ymhelaethwyd bod cais ysgrifenedig i apelio'r penderfyniad wedi cael ei gyflwyno gan egluro bydd gwrandawriad yn y Llys Apêl os yw'r cais yn cael ei dderbyn. Eglurwyd oherwydd y sefyllfa gyfreithiol hon, nid yw'n briodol i'r Pwyllgor hwn graffu'r mater ar hyn o bryd ac argymhellwyd nodi'r mater fel eitem i'w graffu pan fydd yn amserol.

Ymhellach, adroddwyd bod eitem 'Cynllun Datblygu Lleol Newydd – Dewisiadau Strategol, Gweledigaeth ag Amcanion' wedi ei raglennu ar gyfer y cyfarfod hwn (22 Ionawr 2026). Eglurwyd bod yr Adran Amgylchedd wedi cyflwyno cais i'r eitem hon lithro i'r rhaglen waith ar gyfer 2026/27 gan bod amodau y tu hwnt i reolaeth yr adran wedi codi a olygir bod rhaglen waith y Cynllun wedi llithro. Cadarnhawyd mai un o'r ffactorau hyn oedd disgwyl am ddata cyfredol megis rhagamcanion twf aelwydydd gan Lywodraeth Cymru.

Adroddwyd o ganlyniad, bod eitem 'Adroddiad Cynnydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn' wedi ei ail-raglennu i'r cyfarfod yma o gyfarfod 19 Mawrth 2026.

Gofynnwyd i'r aelodau gymeradwyo rhaglen waith ddiwygiedig fel y'i cyflwynwyd yn yr adroddiad.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod, nododd yr Ymgynghorydd Craffu byddai'r sefyllfa o ran Erthygl 4 yn cael ei fonitro a byddai Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor yn trafod yr amserlen yn eu cyfarfod cyswllt gyda'r Aelod Cabinet Amgylchedd a Phennaeth Adran Amgylchedd.

PENDERFYNWYD

Mabwysiadwyd rhaglen waith diwygiedig ar gyfer 2025/26.

Dechreuodd y cyfarfod am 10:30yb a gorffennodd am 1:00yp

CADEIRYDD